

Отримано: 1 червня 2022 р.

Прорецензовано: 1 липня 2022 р.

Прийнято до друку: 30 липня 2022 р.

e-mail: nadezhda.petrovskaya12@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-14(82)-130-133

Петровська Н. М. Рольова гра як ефективний метод навчання іноземної мови у ВНЗ. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острого: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 130–133.

УДК: 81'243:378.016]+378.091.33-027.22-316.663.5
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8028-1847>**Петровська Надія Максимівна,**кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

РОЛЬОВА ГРА ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

У статті обґрунтовано роль і значення ефективного використання комунікативних рольових ігор у підготовці студентів до іноземного спілкування. Рольова гра дозволяє враховувати психологічні особливості студентів, їх інтереси й нахили, сферу їхньої діяльності, моделюючи ситуації реального спілкування, сприяє підвищенню в студентів мотивації вивчення іноземної мови. Доведено, що рольова гра є ефективним засобом створення комунікативної спрямованості занять з іноземної мови у вищому навчальному закладі. Висвітлені методи, цілі і завдання для формування комунікативної моделі. Рольова гра має декілька функцій, такі як: навчальна, мотиваційно-збуджувальна, орієнтувальна, виховна. Основною функцією рольової гри слід вважати навчальну, яка визначає всі інші функції. Гра як засіб, який гарантує позитивний емоційний стан, підвищує працездатність і зацікавленість студентів, на відміну від монотонного виконання певних завдань, заучування напам'ять діалогів та складання діалогів самостійно сприяє вдосконаленню мовлення, наближення до реального спілкування. Проаналізовані приклади взаємодії викладача і студента. Наведені приклади використання рольових ігор, а саме конкретні вправи для підготовки діалогічного мовлення, проведення рольових ігор при завершенні вивчення певної розмовної теми. Продемонстровано зацікавленість студентів у театральних постановках, які сприяють розвитку творчих здібностей студентів. Командна робота розвиває навички слухання партнера, формує умови для взаєморозуміння, встановлює відповідальність за спільні цілі, створює сприятливий психологічний клімат. Успішність гри забезпечується за умови, якщо викладач спроможний змістовно й різноманітно організувати роботу, здатний створити атмосферу, в якій відсутнє побоювання студента перед кожним висловлюванням.

Ключові слова: рольова гра, комунікативна підхід, метод навчання, іноземне спілкування, мотивація навчальної діяльності, діалог, театральна вистава, творчість.

Nadiya Petrovska,Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of Department of Foreign Languages and Translation,
Lesya Ukrainka Volyn National University

ROLE GAME AS AN EFFECTIVE METHOD OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article substantiates the role and importance of effective use of communicative role-playing games in preparing students for a foreign language communication. Role play allows to take into account the psychological characteristics of students, their interests and inclinations, the scope of their activities, modeling situations of real communication, helps to increase students' motivation to learn a foreign language. It is proved that role play is an effective means of creating a communicative orientation of foreign language classes in higher education. Methods, goals and objectives for the formation of a communicative model are highlighted. Role-playing has several functions, such as: educational, motivational, stimulating, educational. The main function of role-playing games should be considered educational, which determines all other functions. Playing as a means of guaranteeing a positive emotional state, increases the efficiency and interest of students, in contrast to the monotonous performance of certain tasks, memorizing dialogues and composing dialogues independently helps to improve speech, closer to real communication. Examples of teacher-student interaction are analyzed. Examples of the use of role-playing games are given, namely specific exercises for the preparation of dialogic speech, conducting role-playing games at the end of the study of a certain conversational topic. Students' interest in theatrical productions, which promote the development of students' creative abilities, was demonstrated. Teamwork develops listening to partners' skills, creates conditions for mutual understanding, establishes responsibility for common goals, creates a favorable psychological climate. The success of the game is ensured if the teacher is able to meaningfully and variously organize the work, able to create an atmosphere in which there is no fear of the student before each statement.

Keywords: role play, communicative approach, teaching method, foreign language communication, motivation of educational activity, dialogue, theatrical performance, creativity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Усне мовлення є одним з аспектів кінцевої мети навчання іноземної мови. Для досягнення цієї мети використовується комунікативний підхід. Згідно з комунікативним підходом, комунікативні ситуації, що використовуються у навчанні іноземної мови, мають базуватися на типових ситуаціях реального життя у певній сфері спілкування. Саме від організації усного мовлення залежить ефективність навчання англійської мови.

Ефективним засобом створення комунікативної спрямованості занять з іноземної мови є рольова гра. Це організаційна форма навчання, яка дозволяє оптимально об'єднувати групові, парні та індивідуальні форми роботи на занятті. Рольова гра – простий і натуральний спосіб пізнання людиною навколишньої дійсності, найбільш доступний шлях до оволодіння знаннями, уміннями та навичками (Гальскова, 2006: 87).

Рольова гра сприяє підвищенню в студентів мотивації вивчення іноземної мови, враховує психологічні особливості студентів, їх здібності та інтереси, що базуються на діяльності у реальному спілкуванні. Ігрова діяльність сприяє формуванню позитивних якостей особистості, активної життєвої позиції студента в колективі та суспільстві. На відміну від монотонного виконання певних граматичних і лексичних завдань та читання нецікавих текстів, гра підвищує зацікавленість і

працездатність студентів, гарантує позитивний емоційний стан при вивченні певного матеріалу, корисного для подальшого спілкування іноземною мовою. Тому ігровим методикам, зокрема організації ролевих ігор, відводиться істотне місце.

Актуальність теми викликана цілою низкою факторів. Однією з найважливіших проблем викладання іноземної мови є навчання усного мовлення. Усне мовлення дозволяє наблизити процес навчання до умов реального спілкування створює умови для розширення комунікативної функції мови. Інтенсифікація навчального процесу ставить завдання пошуку засобів підтримки у студентів інтересу до матеріалу. Рольова гра є одним з методів стимулювання навчально-пізнавальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми мотивації до вивчення іноземної мови з використанням ролевих ігор присвятили свої наукові праці Н. П. Аникєєва, Р. І. Жилкіна, Т. І. Олійник, А. П. Панфілова, Є. І. Пассов, Г. В. Рогова, В. Л. Скалкін, М. Ф. Стронін, А. Н. Шукін та ін.

На думку М. А. Баласаян, популярність використання ігор на заняттях з іноземної мови пов'язана з тим, що вони допомагають зробити процес пізнання та засвоєння нового матеріалу продуктивнішим за рахунок підвищення інтересу студентів до тих аспектів, які можуть здаватися їм нудними. Закріплення старих та набуття нових мовних навичок та умінь в ігровій формі відбувається більш активно. У грі створюється невимушена атмосфера, що сприяє зняттю мовного бар'єру та найповнішої реалізації комунікативного потенціалу студентів. Колективна форма ігрової діяльності допомагає подолати багато психологічних бар'єрів, пов'язаних з острахом припуститися помилки або висловити свою точку зору. (Баласаян, Курдадзе, 2011).

Л. Є. Азаріна стверджує, що, будучи хорошим діагностичним полем для викладача, гра дозволяє в неформальній обстановці при сприятливому стресовому фоні оцінити знання учнів (Азаріна, 2009: 102).

Як вважає С. Л. Крючкова, перебування в ролі змушує студентів відчувати, пережити своєрідність тієї чи іншої ролі, вийти за рамки особистісних стереотипів, що склалися. (Крючкова, Мошинська, 2011: 70).

Метою статті є розкриття ролі гри в методиці викладання англійської мови та вивчення особливостей використання рольової гри у навчанні англійської мови. **Завдання дослідження** – вивчити поняття та види ролевих ігор, розглянути структуру і форми організації ролевих ігор

Виклад основного матеріалу дослідження. У навчанні іншомовного усного мовлення рольова гра є мовленнєвою діяльністю студентів. В ході гри вони програють різноманітні міжособистісні та соціальні ролі, реалізуючи при цьому як вербальні, так і невербальні засоби спілкування (жести, контакт очей, міміку, пози тощо). Рольові ігри, моделюють реальні умови міжособистісного спілкування, дають можливість практично застосовувати знання, отримані під час навчання.

Основними рисами ролевих ігор є наявність а) проблеми; б) певних персонажів; в) проблемної ситуації. Вони сприяють формуванню наступних умінь: прийняти і виконати роль, орієнтуватися у ролі партнера, обирати мовні засоби відповідно до ситуації, проводити і відстоювати свою точку зору, схилитися до компромісу (Гальскова, 2006: 218).

Рольова гра виконує такі функції: навчальну, мотиваційно-збуджувальну, орієнтуючу, виховну. Основною функцією рольової гри слід вважати навчальну, яка визначає всі інші функції. Рольові ігри варто розглядати як форму контролю, під час якого перевіряється сформованість основних комунікативних навичок і умінь, готовність та здатність до міжкультурного спілкування. Тому їх рекомендується проводити після завершення вивчення певної теми як підсумкове заняття.

Як свідчить досвід викладання на факультеті міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки, рольовій грі передують копітка робота і ретельна підготовка. На наш погляд, студенти повинні мати певний запас лексики, навички ведення розмови на певну тематику. Важливо навчити студентів вимовляти фонетично правильно як окрему лексичну одиницю, так і сполучення слів, виразів з урахуванням специфічних правил англійської сучасної вимови.

Слід дотримуватися принципу *not teacher-students, but student-student approach*. На початку заняття проводити так звані *warming ups*, для того, щоб зосередити увагу учнів, зацікавити певною тематикою, залучити до розмови іноземною мовою, створити англомовну атмосферу.

На нашу думку, рольові ігри можливо проводити на різних рівнях вивчення англійської мови: фонетичному, лексичному, синтаксичному. Ми приділяємо багато уваги вимові, тому на початку часто використовується тренування окремих звуків, прислів'їв, приказок, скоромовок, віршів тощо. Наприклад, для вдосконалення вимови пропонуємо таку рольову гру *“Warming up activity”*. *The teacher writes short and long vowels with a red marker ([i-i:], [ʌ -a:], [u-u:], [e-æ], [o-o:]) and voiced and voiceless consonants ([t-d], [f-v], [k-g], [s-z],) with blue marker on the board. The teacher pronounces them. The students repeat. The teacher is saying and pointing “They are short! You will clap for them; They are long! Snap! (the teacher is showing).” One student asks another either to clap or snap and point to the vowels. The teacher is saying and pointing “voiceless” clap, “voiced” snap”. One student asks another either to clap or snap while pointing to vowels/consonants. Then they swap the roles.*

Ефективним вважаємо використання прислів'їв і приказок для тренування голосних та приголосних з виховними моментами. 1. Repeat after me: *Vowels (Monophthongs)* : [i:] – Pleased to meet you; [i] – This is the limit! [o:] – Talking to you is like talking to wall! [o] – What a lot of nonsense! [æ] – Fancy that! [ʌ] – Don't trouble trouble until trouble troubles you. *Vowels (Diphthongs)*: [ou] – Don't go home alone. [au] – Without doubt. *Consonants*: [θ] – Thank you for nothing. [ð] – That's neither here nor there. [ŋ] – Singing a long song. [w] – No sweet without sweat. [r] – Curiosity is incurable.

2. Compose the dialogues or situations of your own with any of them. Use these expressions in your everyday speech (In 5 minutes the students are presenting/dramatizing the dialogues/situations).

На наш погляд, елементами рольової гри є діалоги. Читання вголос та вивчення напам'ять діалогів допомагає покращити вимову, а переклад на рідну мову та навпаки поповнить словниковий запас. Безперечно користь діалогів ще й у тому, що в них описуються ситуації, з якими ми зустрічаємось щодня у реальному житті (привітання, прощання, знайомство, початок розмови, прийом їжі, подорож, щоденне життя тощо). Яскраві ситуації та образи, які легко запам'ятовуються, допомагають засвоювати нову лексику.

Наведемо приклади діалогів для тренування пам'яті та вдосконалення навичок перекладу.

GREETINGS:

1. Learn the dialogues by heart: 1. – Good morning, Mike! – Good morning, Bob! – How are you? – Fine. Thank you! How are you? – Very much the same. Thanks. 2. – Good afternoon, Miss Lark! – Good afternoon, Mr. Morgan! – How is life? – No complaints. Thank you. How are things with you? – Nothing to boast of. Thanks. 3. – Good evening, Mrs. Mc Arthy! – Good evening, Mr. Wilder! How is life treating you? – Life is going its usual way. How are you getting on? – I am doing fine. Thank you. – Glad to hear it. 4. – Hi, Helen! – Hi, Robert! – It's a long time since I saw you last. Where have you been all this time? – I have just returned from Canada. – Was it a business trip? – Exactly. – I hope it was successful. – I am afraid not. – Sorry to hear that

2. Translate into English: 1. – Доброго ранку, Ганно! Як поживаєш? – Доброго ранку, Кероль! У мене – все нормально. А як в тебе справи? – Не скажусь, дякую. А як твої домашні? – Все у порядку. Дякую. Як твій син? – Він щойно повернувся з Канади. – Поїздка була успішною? – Так. Дуже. – Приємно чути це. 2. – Невже це Джек? Світ тісний! – Привіт, Генрі! Ніколи не думав зустріти тебе тут. Як життя? – Не скажусь. Дякую. Як твої справи? – Добре, дякую. А як твої справи? Як Сюзана? – Все так само. Дякую А твої? – Моя мама хвора. – Який жаль! Можу я допомогти? – Боюсь, що ні. – Передай, що я бажаю їй скорішого одужання. – Спасибі. 3. – Привіт, Джейн! – Привіт, Террі! Як життя? – Не скажусь. А як справи в тебе? – Я щойно повернувся із Франції. – Це була ділова поїздка? – Ні. Туристична (Петровська, 2014: 4–5).

Рольові ігри можна проводити на різну тематику згідно програми. У наведеному нижче прикладі рольової гри на тему “Подорож” студенти продемонстрували своє ввічливе ставлення до літньої людини та молодої мами, в чому яскраво продемонстроване і виховне значення рольової гри: **Comperе:** *The students of Lesia Ukrainka Volyn National University are returning from their practice. They are sunburned, healthy, merry and happy. They are at Kyiv railway station standing in a line at the booking office to get tickets back home. An elderly woman is coming to the tail of the queue. An elderly woman: Who is the last one? A student in a queue: I am. An elderly woman: Oh! It's so difficult for me to stand for a long time: I am ninety already. I am so tired of all this noise and sleepless night. What is more: I have pains in my back and my feet. A student in a queue: I am the first in the queue. You may take a ticket without queuing up. Or we may buy you a ticket if you want to. An elderly woman: Be so kind as to buy me one to Kivertsy, passenger train “Kyiv-Kovel”. A student in a queue: One to Kivertsy, passenger train “Kyiv-Kovel” for today. A cashier: Lower or upper birth? A student in a queue: No upper one!!! It's for this lady! An elderly woman: Oh, I am very much obliged to you! Where are you from? Students (together): We are from Lutsk. An elderly woman: Pleased to meet you! Thank you very much! Students (together): Don't mention it. Comperе: It's our students' turn. A student in a queue: I'd like 10 tickets to Lutsk, please. Which train would you recommend to take? A cashier: If I were you I'd take a 10 o'clock train. A student in a queue: Do we have to change anywhere? A cashier: No, no change! It's a through train. A student in a queue: So, as we are students – 10 reduced tickets to Lutsk. A cashier: Sleeping car or a third class car? A student in a queue: Sleeping car is very expensive for us: we are short of money. A cashier: Here you are: the third class car No 6, 10 tickets, 10 o'clock train. A student in a queue: What's the fare? A cashier: 500 hryvnas. A student in a queue: Here you are. Thank you. A cashier: You are welcome! Comperе: We see a young lady with a baby in her arms. The baby is crying. The woman is very excited. She tries to cut in ahead of the line. A young woman with a baby: Will you, please, allow me to take a ticket: my baby is so tired and hungry! A passenger in the line to the booking office: No, I am also extremely tired and hungry! A student from Lutsk: Don't be too cruel! Shame on you!!! Come up and take a ticket! A passenger in the line to the booking office: You can't order me I am a very respected person in Lutsk! I'll address your dean's office! And tell everybody about your impoliteness!! A student from Lutsk: You are the most impolite person I ever met! (to a woman) Please, come up to the booking office and take the ticket you need. Don't pay any attention to this so called “Gentleman”. A young woman with a baby: Thank you ever so much!! Comperе: Let's enter the waiting room and see what our students are busy with. Oh! They are guessing a crossword! (The teacher is drawing a crossword on the blackboard. The students are reading the questions and guessing the answers. The teacher is filling in the crossword). Comperе: Now listen to the announcement! A loudspeaker is calling the passengers to take the train. A loudspeaker: Attention, please! The 10 o'clock train is arriving at platform 4. Passengers, take your seats! The train is leaving in 5 minutes. Students: We must hurry not to be late. One of the students: What is our platform? Another student: It seems to me, it's number 4 but I am not sure. Shall we look for an Information bureau? One of the students: Oh, no! We have no time! I'd better ask somebody. Excuse me! Which is the platform for Lutsk? A person at the platform: It's platform 4 through the subway. Students: Thanks!!! A person at the platform: It's my pleasure! Good luck! Happy journey!! Comperе: At the platform some people are waving farewells or kisses. Some people are crying. Some people are smiling. Our students are singing a song “Pasadena”. Teacher: Thank you for your acting. I'd like to complete this part of our today's lesson “Travelling” with the words of great William Shakespeare: “Parting is such sweet sorrow” (Петровська, 2013: 98–102).*

Як зазначено у вищенаведеній рольовій грі, пісня завершує міні-спектакль студентів. Отже, пісні також цілком доречні з методичної точки зору при підготовці рольової гри.

Важливими і необхідними елементами в процесі вивчення іноземних мов є театральні вистави. Вони допомагають подолати так звану перешкоду як “мовний бар'єр”. Метод драматизації створює ситуацію в ігровій взаємодії, всі учасники (актори) беруть участь у загальному творчому процесі. Командна робота розвиває навички слухання партнера, формує умови для взаєморозуміння, встановлює відповідальність за спільні цілі, створює сприятливий психологічний клімат.

Робота над театральною постановкою складається з кількох етапів:

1) підготовчий етап – вибір матеріалу, його адаптація, написання сценарію, вивчення оригінального продукту (художнього твору, фільму, спектаклю); 2) основний етап – розподіл ролей, створення образів героїв, репетиції, створення декорацій, музичного супроводу, постановки танців, презентації спектаклю; 3) етап рефлексії – обговорення постановки, виявлення позитивного і негативного досвіду, знаходження шляхів виправлення помилок (Белянко, 2010:51-52).

На факультеті міжнародних відносин функціонує англomовна аматорська театр-студія “Modern Globe”. 23 квітня 2009 року відбулась прем'єра першої англomовної вистави “Ромео і Джульєтта”. Вистави театру-студії відбуваються регулярно, два рази на рік: у листопаді (під час святкування Дня студента) і в квітні (23 квітня, на день народження великого Шекспіра). Зараз у репертуарі нашого театру вже 18 спектаклів: драми, комедії, казки, Постановки за творами видатних світових класиків здійснюються переважно англійською мовою, але з адаптацією для кращого сприйняття. Сценарії розробляють автори з урахуванням свого бачення цих творів та розраховані як на глядача, який вільно володіє англійською мовою, так і

на загальну аудиторію (використовуються різноманітні методичні прийоми передачі змісту українською мовою). Активістами театру вже було опубліковано три збірники сценаріїв. Беручи участь у театральних постановках студенти знайомляться з технологією театральної вистави, а викладач спонукає їх підготувати необхідний реквізит, що породжує заохочення до фантазування.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, успішність гри забезпечується за умови, якщо викладач спроможний різноманітно й змістовно організувати роботу; створити атмосферу, в якій відсутнє побоювання студента перед кожним висловлюванням. Ретельно готуючись до проведення рольової гри, викладач підбирає цікавий матеріал (прислів'я, приказки, вірші, пісні). Ефективним методом вважаємо як заучування напам'ять діалогів, сценок, так і складання власних комунікативних ситуацій, наближених до реального життя.

Рольова гра створює передумови для формування навчального співробітництва і партнерства; у процесі гри учасники повинні злагоджено взаємодіяти, враховуючи реакції партнерів по спілкуванню. Творче рольове спілкування потребує розвитку соціальних вмінь. Тому рольова гра включає елементи соціального тренінгу.

Усе це дає підстави дійти висновку, що рольова організація спілкування вимагає від викладача іноземної мови у ВНЗ ставлення до студента як до особистості. Слід враховувати індивідуальні особливості студентів при розподілі ролей.

Таким чином, рольові ігри є важливими формами навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах. Активне використання ігрових методів сприяє формуванню стійкої мотивації до вивчення іноземної мови, стимулює інтерес студентів до комунікативного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Азарина Л. Е. Игры на уроках РКИ. *Вестник ЦМО МГУ*. 2009. № 3. С. 109–112.
2. Баласанян М. А., Курдадзе И. Н. Значение ролевых игр в процессе изучения иностранного (русского) языка. *Современные проблемы развития человеческого общества*. Материалы VII междунар. науч.- практ. конф., г. Одесса, 2-28 июня. 2011 г. Одесса, 2011. С. 85–98.
3. Белянко Е. А. Использование приема драматизации при обучении иностранному языку. *Иностранные языки в школе*. 2010. № 7. С. 51–52.
4. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учеб. пособие. Москва : Academia, 2006. 336 с.
5. Крючкова Л. С., Мощинская Н. В. Практическая методика обучения русскому языку как иностранному : уч. пособие. Москва : Наука, 2011. 480 с.
6. Петровська Н. М. Ефективні методи роботи на різних етапах навчання англійської мови : навч.-метод. посібник : Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2013. 270 с.
7. Петровська Н. М. Тематичні діалоги з англійської мови: метод. реком. Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2014. 51 с.

References:

1. Azarina L. E. Games at the lessons of RKI. *Vestnik TsMO MGU*. 2009. No. 3. P. 109–112.
2. Balasanyan M. A., Kurdadze I. N. Znachenie rolevykh igr v protsesse izucheniia inostrannogo (russkogo) iazyka. *Sovremennye problemy razvitiia chelovecheskogo obshchestva*. Materialy VII mezhdunar. nauch.- prakt. konf., g. Odessa, 2-28 iyun. 2011 g. Odessa, 2011. S. 85–98.
3. Belianko E. A. Ispolzovaniia priema dramatizatsii pri obuchenii inostrannomu iazyku. *Inostrannye iazyki v shkole*. 2010. No. 7. S. 51–52.
4. Galskova N. D., Gez N. I. Teoriia obuchenii inostrannym iazykam. *Lingvodidaktika i metodika : ucheb. posobie*. Moskva : Academia, 2006. 336 s.
5. Galskova N. D., Gez N. I. The theory of teaching foreign languages. *Lingvodidactics and methods: teaching guide*. Moscow: Academia, 2006. 336 p.
6. Kriuchkova L. S., Moshchinskaya N. V. Prakticheskaiia metodika obucheniiia russkomu iazyku kak inostrannomu : uch.posobie. Moskva : Nauka, 2011. 480 s.
7. Kryuchkova L. S., Moshinskaya N.V. Practical methods of teaching Russian language as a foreign one: teaching guide: Moscow: Science, 2011. 480 p.
8. Petrovs'ka N. M. Efektyvni metody roboty na riznykh etapakh navchannya anhliys'koyi movy : navch.-metod. posibnyk : Luts'k : SNU im. Lesi Ukrayinky, 2013. 270 s.
9. Petrovska N. M. Effective methods of work at different stages of English language learning: teaching-method. guide: Lutsk.: Lesia Ukrainka VNU, 2013. 270 p.
10. Petrovs'ka N. M. Tematychni dialohy z anhliys'koyi movy: metod. rekom. : Luts'k : SNU im. Lesi Ukrayinky, 2014. 51 s.
11. Petrovska N. M. Thematic English Dialogues: method. recom. Lutsk: Lesia Ukrainka VNU, 2014. 51 p.